

cipate. De aci numeroasele sale studii de acest fel, de care însă nu ne ocupăm acum, deoarece în această privință urmează o comunicare specială.

Alături de aceste probleme interne ale istoriei noastre, Ioan Bogdan s-a ocupat și de relațiile istorice pe care poporul nostru le-a avut în decursul timpurilor cu vecinii săi slavi. Aceste preocupări ale sale pornesc nu numai dintr-o convingere științifică, ci și dintr-o atitudine politică, autorul lor fiind convins că țara noastră trebuia să trăiască în cele mai bune raporturi cu vecinii săi.

Ioan Bogdan vedea întărirea legăturilor cu statele slave vecine ca o necesitate firească. «E de prisos să amintesc cât de folositoare ne-ar fi cunoștința mai aprofundată a celui alt vecin puternic» (Rusia — n. n.), spunea Bogdan într-o conferință publică de mare răsunet, tipărită apoi<sup>2</sup>. El vede aceste raporturi cu vecinii țării noastre într-un spirit de luminat patriot:

«Să nu ne închidem dar între pereții unui șovinism strîmt care ne face să ne înșelăm asupra forțelor noastre, ci să căutăm a fi în curent cu tot ce se petrece în jurul nostru, să studiem pe toți vecinii noștri, să ne ținem la pas cu dinșii și să nu ne fie rușine a lua de la ei ce este bun, cum nici lor nu le-a fost rușine să ia de la noi ce le-a plăcut» — adaugă Bogdan în aceeași lucrare<sup>3</sup>. Concepția lui Bogdan cu privire la raporturile politico-culturale cu celelalte state și îndeosebi cu vecinii, este aceea a unui schimb reciproc, care se încadrează într-o atitudine de bună vecinătate.

În această atitudine de înaltă concepție, nu știm dacă Bogdan nu se va fi inspirat de la marele predecesor, istoricul și revoluționarul Nicolae Bălcescu, ce s-a străduit să unească la 1848 toate forțele revoluționare din ținuturile românești, bazîndu-se pe interesele popoarelor de a se elibera de opresiuni reacționare străine, indiferent de ce nație erau aceste popoare.

Ioan Bogdan arată că poporul slav cu care am avut cele mai strînse legături a fost cel bulgar. El nu neglijează însă nici relațiile cu celelalte popoare slave, privind problema nu numai ca istoric medievist, ci în general. În afară de relațiile noastre cu bulgarii, Bogdan a studiat, în diferite lucrări, aspecte ale legăturilor noastre cu rușii sau cu sîrbii<sup>4</sup>. Aceste concepții ale sale Bogdan a ținut să le manifeste și public. Astfel, în 1892 el ține în sala Ateneului Român conferința *Românii și bulgarii*, în care trata relațiile dintre cele două popoare din cele mai vechi timpuri și pînă în vremea sa. Bogdan n-a publicat-o imediat, deoarece își dădea seama că pentru a da o lucrare cât de cât completă asupra acestei probleme erau necesare o serie întregă de studii de detaliu. Ecoul pe care l-a avut această conferință atît la noi în țară, cît și în Bulgaria, precum și alte motive l-au determinat pe Ioan Bogdan să o publice însoțită de note și bibliografie, ajutînd astfel pe cei care doreau să adîncească problemele enunțate.

Atitudinea lui Ioan Bogdan, de prietenie față de vecinii slavi, a avut răsunet în cercurile politice și științifice din Rusia și Bulgaria. El poartă o bogată corespondență cu foștii lui profesori de la Moscova și Petersburg, ca și cu alți învățați slaviști din aceste centre sau de la Kiev și Harkov. Conferința sa de la Ateneu despre *Români și bulgari* a fost bine primită în Bulgaria. Ziarul

<sup>2</sup> I. Bogdan, *Românii și Bulgarii. Raporturile culturale și politice între aceste două popoare*, București, 1895, p. 49.

<sup>3</sup> *Ibidem*, p. 48.

<sup>4</sup> P. P. Panaitescu, *op. cit.*, p. 15.